

ORIGINAL ARTICLE / ORJİNAL MAKALE

Bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Estetik Cerrahiye Yönelik Tutumları

Attitudes of Faculty Members and Students of a Health Sciences Faculty towards Aesthetic Surgery

 Sena Karakaya¹ Zeynep Tunç², Elif Dinçer³ Duygu Soydaş⁴ Ümmü Yıldız Fındık⁵

¹ Hemşire, Kocaeli Şehir Hastanesi, Reanimasyon Yoğun Bakım Ünitesi, Kocaeli, Türkiye

² Hemşire, Kocaeli, Türkiye

³ Hemşire, Koç Üniversitesi Hastanesi, Genel Yoğun Bakım Ünitesi, İstanbul, Türkiye

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye

⁵ Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye

Geliş: 22.05.2023, **Kabul:** 21.08.2024

Öz

Giriş: Estetik cerrahi girişim sayıları arttıkça, hastalara bakım verenlerin rolleri değişmekte ve artmakta; estetik cerrahiye karşı tutumları önem kazanmaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı bir sağlık bilimleri fakültesi, hemşirelik, beslenme ve diyetetik ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümleri öğretim elemanları ve öğrencilerinin estetik cerrahiye yönelik tutumlarının değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki bu araştırma, Şubat- Mart 2020 tarihleri arasında, bir sağlık bilimleri fakültesinde 38 öğretim elemanı ve 870 öğrenci ile yürütüldü. Veriler bir tanımlayıcı bilgi formu ve Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler, Student t testi ve doğrusal (linear) regresyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Öğretim elemanlarının Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeği toplam puan ortalaması 54.16 ± 18.99 , öğrencilerin ise 54.19 ± 20.08 olarak belirlendi. Öğretim elemanlarının ölçek toplam puan ortalamalarının estetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme durumlarına göre farklılık gösterdiği belirlendi ($p = .000$). Daha önce estetik cerrahi girişim geçirmiş olma, sosyal çevrede estetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması, estetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme, estetik cerrahinin sağlık açısından zararsız olduğunu düşünme ve dini görüşlerin estetik cerrahiye engel olmayacağını düşünmenin öğrencilerin estetik cerrahiye yönelik tutumları için önemli yordayıcı değişkenler olduğu belirlendi ($p = .000$).

Sonuç: Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin estetik cerrahiye yönelik tutumları orta düzeyde belirlendi. Estetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünen öğretim elemanlarının tutum düzeyleri diğerlerine göre yüksekti. Öğrencilerin estetik cerrahiye yönelik tutumlarını yordayan faktörler daha önce estetik cerrahi girişim geçirmiş olma, sosyal çevrede estetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması, estetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme, estetik cerrahinin sağlık açısından zararsız olduğunu düşünme ve dini görüşlerin estetik cerrahiye engel olmayacağını düşünme olarak belirlendi. Bu değişkenlerden oluşan model öğrencilerin estetik cerrahiye yönelik tutum düzeylerindeki değişimin %41.6'sını açıklamaktadır. Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin estetik cerrahiye yönelik tutumlarının olumlu değişimi için girişimlerde bulunulmasını önermekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Diyetetik, Estetik Cerrahi, Fizyoterapi, Hemşirelik, Öğrenci

Sorumlu Yazar: Duygu SOYDAŞ, Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye. **Email:** duygusoydas@outlook.com, **Tel:** 0284 213 30 42/1022.

Nasıl Atıf Yapılır: Karakaya S, Tunç Z, Dinçer E, Soydaş D, Yıldız Fındık Ü. Bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Estetik Cerrahiye Yönelik Tutumları. Etkili Hemşirelik Dergisi. 2024;17(4): 549-559

Journal of Nursing Effect published by Cetus Publishing.

Journal of Nursing Effect 2024 Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Background: As the number of aesthetic surgery interventions increases, the roles of caregivers are changing and improving; attitudes towards aesthetic surgery gain importance.

Objective: The aim of this study is to evaluate the attitudes of the faculty members and students of a health sciences faculty, nursing, nutrition and dietetics, and physiotherapy and rehabilitation departments towards aesthetic surgery.

Method: This descriptive study was conducted in the faculty between February and March 2020, with 38 faculty members and 870 students. Data were collected using a questionnaire and the Cosmetic Surgery Acceptance Scale. Descriptive analysis, Student's t-test, and multiple linear regression analysis were used to evaluate the data.

Results: The mean score of the faculty members on the Acceptance of Cosmetic Surgery Scale was determined as 54.16 ± 18.99 , and 54.19 ± 20.08 for the students. It was determined that the scale total score averages of the instructors differed according to their consideration of undergoing aesthetic surgery ($p = .000$). It was determined that having undergone aesthetic surgery before, having undergone aesthetic surgery in a social environment, considering having aesthetic surgery, considering that aesthetic surgery is harmless for health, and considering that religious views will not prevent aesthetic surgery are important predictive variables for students' attitudes towards aesthetic surgery ($p = .000$).

Conclusion: The attitudes of the faculty members and students towards aesthetic surgery were determined to be moderate. The faculty members who were considering undergoing aesthetic surgery had a more positive attitude towards aesthetic surgery. Variables that predicted the attitudes of the students were determined as having undergone aesthetic surgery before, being an individual who has undergone aesthetic surgery in a social environment, considering undergoing aesthetic surgery, considering that aesthetic surgery is harmless for health, and considering that religious views will not prevent aesthetic surgery. The model consisting of these variables accounts for 41.6% of the variability in students' attitudes towards aesthetic surgery. We suggest that attempts should be made to positively change the attitudes of faculty members and students towards aesthetic surgery.

Keywords: Aesthetic Surgery, Dietetics, Nursing, Physiotherapy, Student

GİRİŞ

Plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi, oldukça geniş bir alanda hastalara hizmet sunulan, cerrahi tıp bilimlerinin bir dalıdır (Kapucu, 2007). “Plastik” sözcüğü bir şeyi yeniden şekillendirme ile ilgilidir. Görünümü iyileştirmek, bozulmuş olan bir bedensel işlevi iyileştirmek ya da rahatsızlığı gidermek plastik cerrahinin amaçları arasında yer almaktadır. “Rekonstrüktif” sözcüğü yeniden yapmak, yeniden inşa etmek anlamındadır. Çeşitli nedenlerle kaybedilmiş bir organ ya da organ parçasının yeniden yapılması (rekonstrüksiyon) ya da doğuştan olmayan bir organın yapılması (konstrüksiyon), rekonstrüktif cerrahiye oluşturmaktadır (Çakır, 2023; Kapucu, 2007). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde estetik kavramı “güzellik duygusu ile ilgili olan, güzellik duygusuna uygun olan”; estetik cerrahi ise “vücutta meydana gelen

bozuklukları düzeltmek, hasarları gidermek için yapılan cerrahi müdahale” ifadeleri ile tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, 2022). Estetik/kozmetik cerrahide amaç aslında normal olan bir beden parçasının görünümünü birey ya da toplum tarafından daha güzel olarak algılanan şekle dönüştürmektir (Kapucu, 2007). Hastalar herhangi bir işlev bozukluğu olmasa da kendi görünülerinden memnun olmamaları nedeniyle plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi kliniklerine başvurmaktadırlar ve bu hastalara estetik/kozmetik cerrahi girişimler uygulanmaktadır (Çam ve Şahin, 2023). Estetik/kozmetik cerrahi girişimlerin, genel olarak, hastaların ruh sağlığını destekleyici, duygu durumunu, sosyal işlevleri ve kendi bedeninden memnuniyetini yükseltici etki göstermesi beklenmektedir (Şen vd., 2003). Estetik/kozmetik cerrahi girişimlere talep, dünya

çapında giderek artmaya devam etmektedir. Uluslararası Estetik Plastik Cerrahi Derneği'nin verilerine göre, 2021 yılında dünya genelinde yapılan estetik/kozmetik cerrahi girişim sayısı 12.840.688'dir ve en çok yapılan girişimler deri altı yağ dokusu giderilmesi, meme büyütme ve göz kapağı estetiğidir. Türkiye'de ise en çok yapılan estetik/kozmetik cerrahi girişimler, burun estetiği (rinoplasti), deri altı yağ dokusu giderilmesi ve meme büyütmedir. Dünyada 2021 yılında en fazla estetik/kozmetik cerrahi prosedür uygulanan ilk 10 ülkenin sıralamasına göre, Türkiye %3.6 oran ile 5. sırada yer almaktadır (International Society of Aesthetic Plastic Surgery, 2022).

Estetik/kozmetik cerrahi girişim yapılan hasta sayıları arttıkça, hemşirelerin, diyetisyenlerin ve fizyoterapistlerin bu hastalara bakım uygulamaları da artmakta, rol ve sorumlukları değişmekte ve estetik/kozmetik cerrahiye karşı tutumları önemli hale gelmektedir. Estetik/kozmetik cerrahinin hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri arasında kabul görmemesi, hasta bakımında farklılıklara ve ciddi sorunlara neden olabilir (Cooper, 2007). Sağlık profesyonellerinin tutumlarının olumsuz olması hasta-sağlık çalışanları iletişim ve etkileşimini olumsuz etkileyebilir ve hasta bakım kalitesinin azalmasına yol açabilir (İşeri ve Atasayar, 2022). Hastalar yalnızca fiziksel rahatsızlıkları nedenleriyle değil aynı zamanda beden imajının bozulması gibi psikososyal sorunlar nedenleriyle plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi kliniklerinde sağlık hizmeti almaktadırlar (Çam ve Şahin, 2023; Gören, 2016; Küçükkaya, 2011). Bu nedenle, plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi hastaları, kapsamlı bir biyopsikososyal bakıma ihtiyaç duymaktadırlar. Estetik/kozmetik cerrahi girişim geçiren hastalara bakım verilirken, fiziksel gereksinimlerin karşılanması kadar, yargılayıcı olunmaması, terapötik iletişim

kurulması, psikososyal destek sağlanması önemli ve gereklidir (Cooper, 2007; Gören, 2016). Psikososyal destek sağlanması, hastaların tedaviye uyumlarının artırılmasında ve cerrahi süreçte komplikasyonların önlenmesinde etkili olmaktadır (Küçükkaya, 2011). Dolayısıyla estetik/kozmetik cerrahi hastalarının psikolojik olarak ameliyata hazırlanmaları, ameliyat sonrası sorun ve komplikasyonların önlenmesi ve psikososyal uyumun sağlanabilmesi için sağlık profesyonellerinin psikososyal destek sağlamaları, olumlu ve yargısız bir tutum göstermeleri gerekmektedir (Çam ve Şahin, 2023; Küçükkaya, 2011). Sağlık profesyonellerinin bu bilgi, beceri ve tutumları lisans eğitimi süresince kazanmaları beklenmektedir.

Literatürde yer alan araştırmalara göre, sosyal, psikolojik, bireysel vb. faktörler bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını etkilemektedir (İşeri ve Atasayar, 2022; Muslu ve Demir, 2020; Pengpid, Peltzer ve Turnbull, 2017). Muslu ve Demir (2020) dini ibadetleri uygulama düzeyi arttıkça bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının azaldığını belirlemişlerdir. Sağlık profesyonelleri, öğrencileri ve bu alanda eğitim veren öğretilerinin estetik/kozmetik tutumlarının ve tutumlarını etkileyen faktörlerin incelendiği araştırmalar kısıtlıdır. Literatürde hemşirelik bölümü öğrencileri ile yürütülmüş araştırmalar yer almakta olup (Baksi ve Tuncer, 2021; İşeri ve Atasayar, 2022; Önalın, Şahin ve İyigün, 2021) Türkiye'de farklı sağlık bölümü öğrencileri ve öğretim elemanları ile yürütülen araştırmalara ulaşamamıştır. Öğretim elemanları ve öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının, öğrencilerin gelecekte profesyonel olarak verecekleri sağlık hizmetinin kalitesini etkilemesi açısından önem taşıdığı vurgulanmaktadır (İşeri ve Atasayar, 2022; Tura, Erden, Türkmen ve Arslan, 2022).

Estetik/kozmetik cerrahi girişim sayılarındaki artış göz önüne alındığında, sağlık profesyonellerinin bu alana özgü bakış açılarının anlaşılmasının, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş olan hastalara sunulacak bakımının kalitesi açısından önemli bir konu olduğu düşünülmektedir. Geleceğin sağlık profesyonelleri olacak öğrencilerin yanı sıra estetik/kozmetik cerrahiye yönelik bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesinde onlara rehberlik eden öğretim elemanlarının da tutumlarının değerlendirilmesi öğrencilerin bakım rollerine hazırlanmasında ve eğitim programlarının güncellenmesinde yol gösterici olabilir. Ancak literatürde bu konuda yeterince araştırmanın yer almadığı dikkati çekmektedir (Pengpid vd., 2017; Tura vd., 2022). Literatüre bu açıdan katkı sağlayacağı düşünülen araştırmanın amacı, bir sağlık bilimleri fakültesi, hemşirelik, beslenme ve diyetetik ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümleri öğretim elemanları ve öğrencilerinin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının değerlendirilmesidir. Araştırmanın ikincil amaçları bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutum düzeylerinin, öğretim elemanlarının tutumlarını etkileyen faktörlerin ve öğrencilerin tutumlarını yordayan faktörlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın soruları;

Öğretim elemanları ve öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumları ne düzeydedir?

Öğretim elemanlarının estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

Öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını yordayan faktörler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Bu araştırma Şubat – Mart 2020 tarihlerinde, bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik, beslenme ve diyetetik ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümlerinde yürütüldü.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Araştırmanın evrenini çalışmanın yürütüldüğü fakültede, ilgili bölümlerde görev yapan öğretim elemanları (41 birey) ve eğitim alan öğrenciler (1487 birey) oluşturmaktadır. Araştırmada öğretim elemanlarının tamamına ulaşılması hedeflendi, öğrenciler için ise örneklem seçimine başvuruldu. Örnekleme alınması gereken öğrenci sayısının hesaplanabilmesi için literatür taraması yapıldı ve “Cosmetic surgery consideration among male and female university students in five Asean Countries” (Pengpid vd., 2017) başlıklı araştırmanın sonuçlarındaki, Endonezya ve Malezya Ülkelerindeki estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeyleri göz önünde bulundurularak; %5 hata payı, %80 güç, tolerans oranı ilgili parametrenin 0,05’ini aşmayacak şekilde en az 847 öğrencinin örnekleme alınması gerektiği belirlendi. Araştırmanın planlandığı tarihlerde Türkiye’de öğretim elemanları ya da öğrenciler ile yürütülmüş benzer bilimsel araştırmalara rastlanmadığı için, toplumsal yapı benzerliği düşünülerek örneklem hesabı belirtilen ülkelerdeki üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarına göre yapıldı.

Verilerin toplandığı süreçte izinli olmaları, araştırmaya katılmak istememeleri vb. sebeplerle öğretim elemanlarının tamamına ulaşamadı. Araştırma esnasında veri kaybı göz önünde bulundurularak, örneklem hesaplamasında

belirlenenden daha fazla öğrenci ile görüşüldü. Araştırmanın örneklemini, çalışmaya katılmaya gönüllü 38 öğretim elemanı ile 870 öğrenci; toplam 908 birey oluşturdu. Öğrencilerin evrendeki dağılımları, 684 (%46) hemşirelik, 371 (%25) beslenme ve diyetetik ile 432 (%29) fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencisi şeklindeydi. Tabakalı örnekleme yöntemi ile 400 (%46) hemşirelik, 235 (%27) beslenme ve diyetetik ile 235 (%27) fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencisi örnekleme seçildi.

Veri Toplama Araçları-Geçerlik ve Güvenirlik Bilgileri

Veri toplama araçları olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan bir tanımlayıcı bilgi formu ve Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeği (KCKÖ) kullanıldı. Tanımlayıcı bilgi formunda yaş, cinsiyet, bölüm, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme durumu ve estetik/kozmetik cerrahinin sağlık açısından zararlı olduğunu düşünme durumu gibi bireysel özellikleri belirlemeye yönelik 15 soru yer aldı. KCKÖ, bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının belirlenmesi amacı ile kullanıldı. Ölçeğin orijinal versiyonu 2005 yılında Henderson-King ve Henderson-King tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Karaca ve arkadaşları tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Ölçek toplam 15 madde ve kişisel (beş madde), sosyal (beş madde) ve düşünceler (beş madde) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. 7'li Likert türünde yanıtlanan maddeler "1 = hiç katılmıyorum" ile "7 = tamamen katılıyorum" arasında puanlanmaktadır. Ölçekte bir madde ters kodlandıktan sonra, alınacak toplam puan 15-105 aralığında değişmektedir. Ölçekten ve alt boyutlardan alınan puanların yüksek olması, bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeylerinin yüksek olduğunu ve estetik/

kozmetik cerrahiye yönelik tutumun olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe versiyonunda Cronbach alfa değeri 0.92 olarak belirlenmiştir (Karaca, Karakoç, Onan ve Kadioğlu, 2017). Bu çalışmada ise 0.90 olarak bulundu.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmanın yürütüldüğü kurumda, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Öğrenciler ile ders saatleri dışında sınıf ortamında ya da kurum içerisinde boş zamanlarını geçirdikleri alanlarda görüşüldü. Öğretim elemanları odalarında ziyaret edilerek araştırmaya davet edildi. Bireylere araştırmanın amacı, içeriği, yöntemi konusunda sözel bilgi verildi ve araştırmaya katılmaya gönüllü olanlardan sözlü izinleri alındı. Bireylere verdikleri bilgilerin sadece araştırma amacıyla kullanılacağı ve gizliliklerinin korunacağı bilgisi verildi. Bilgilendirme sonrası araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere veri toplama formları verildi ve bireylerden formları doldurmaları istendi.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 programında, tanımlayıcı analizler, Student t testi ve doğrusal (linear) regresyon analizi ile değerlendirildi. Yapılacak analizler normal dağılım sonuçlarına göre belirlendi ve $p < .05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınırı olarak kabul edildi.

Regresyon analizinde bağımlı değişkendeki toplam değişimin en az sayıda değişkenle açıklanması önerilmektedir. Bağımsız değişken sayısı üçten fazla olduğu için seçim işlemleri yapıldı ve modele girecek değişkenlerin seçimi için "enter yöntemi" kullanıldı. Modelin tahmin etme gücünü önemli derecede artırmayan değişkenler modelden çıkarıldı (Karagöz, 2017).

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni KCKÖ puanlarıdır. Bağımsız değişkenler ise estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme ve dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahiye engel olmayacağını düşünme gibi bireysel özelliklerdir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul izni (TÜTF-BAEK 2020/46, karar no:03/08, tarih: 03.02.2020) ve ilgili kurumdan yazılı izin alındı. Araştırmada KCKÖ'nün kullanılabilmesi için, ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması sorumlu yazarından e-posta yolu ile izin alındı.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yaş ortalamalarının 38.29 ± 8.63 olduğu belirlendi. Öğretim elemanlarının %92.1'inin (n=35) kadın, %55.3'ünün (n = 21) evli olduğu, %89.5'inin (n = 34) daha önce estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmediği, %68.4'ünün (n = 26) estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünmediği ve %84.2'sinin (n = 32) sosyal çevresinde estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir kişinin olduğu bulundu. Öğretim elemanlarının %68.4'ü (n = 26) estetik/kozmetik cerrahi girişimlerin sağlık açısından zararlı olmadığını ve %89.5'i (n = 34) dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahi için engel oluşturmayacağını düşünüyordu.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamalarının 20.28 ± 1.64 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %83.3'ünün (n = 725) kadın, %98.9'unun (n = 860) bekâr olduğu, %97.4'ünün (n = 847) daha önce estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmediği, %71.4'ünün (n = 621) estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünmediği ve %52.2'sinin (n = 454) sosyal çevresinde estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir kişinin olduğu bulundu. Öğrencilerin %58.4'ü (n = 508) estetik/kozmetik cerrahi

girişimlerin sağlık açısından zararlı olmadığını ve %59.2'si (n = 515) dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahi için engel oluşturmayacağını düşünüyordu.

Öğretim elemanlarının KCKÖ toplam puan ortalaması 54.16 ± 18.99 , öğrencilerin ise 54.19 ± 20.08 olarak belirlendi. Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamaları Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 1. Öğretim Elemanları ve Öğrencilerin Estetik/Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puan Ortalamaları

	Öğretim Elemanları	Öğrenciler
	Ort \pm SS	Ort \pm SS
Kişisel Alt Boyut	25.26 \pm 6.77	23.02 \pm 7.54
Sosyal Alt Boyut	10.39 \pm 5.77	12.52 \pm 7.16
Düşünceler Alt Boyut	18.50 \pm 9.54	18.63 \pm 8.62
Toplam	54.16 \pm 18.99	54.19 \pm 20.08

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının bireysel özelliklerinin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarına etkileri incelendiğinde; estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünenlerin ölçek toplam puan ortalamalarının (71.25 ± 16.49) düşünmeyenlerden (46.27 ± 14.47) istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi (t = 4.735, p = .000).

Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel özellikleri ile estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumları arasındaki yordama incelendiğinde; daha önce estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş olma (B = 11.402, p = .002), sosyal çevrede estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması (B = 3.523, p = .001), estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme (B = 21.551, p = .000), estetik/kozmetik cerrahinin sağlık açısından zararsız olduğunu düşünme (B = 5.907, p = .000) ve dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahiye engel olmayacağını düşünmenin (B = 6.647, p = .000) estetik/

kozmetik cerrahiye yönelik tutumları yordadığı belirlendi. Bu modelin anlamlı olduğu ($p = .000$)

ve bu değişkenlerin toplam varyansın %41.6'sını açıkladığı saptandı (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Estetik/Kozmetik Cerrahiye Yönelik Tutumlarını Yordayan Faktörlerin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Regresyon Katsayıları	Standart hata	Standart regresyon katsayıları (Beta)	t	p
(B)					
Sabit (Constant)	38.669			36.267	.000
Estetik/Kozmetik Cerrahi Girişim Geçirmiş Olma	11.402	3.676	.082	3.101	.002
Sosyal Çevrede Estetik/Kozmetik Cerrahi Girişim Geçirmiş Birey Olması	3.523	1.081	.088	3.259	.001
Estetik/Kozmetik Cerrahi Girişim Geçirmeyi Düşünme	21.551	1.252	.486	17.212	.000
Estetik/Kozmetik Cerrahinin Sağlık Açısından Zararsız Olduğunu Düşünme	5.907	1.121	.145	5.269	.000
Dini Görüşlerin Estetik/Kozmetik Cerrahiye Engel Olmayacağını Düşünme	6.647	1.127	.163	5.897	.000
R	R kare	Düzeltilmiş r kare		F	p
.645	.416	.412		119.669	.000

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğretim elemanlarının ve öğrencilerin KCKÖ puan ortalamalarının ölçekten alınabilecek puan ortalamasına yakın olduğu belirlendi. Literatürde öğretim elemanlarının, beslenme ve diyetetik ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümleri öğrencilerinin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını değerlendiren benzer çalışmaya rastlanmadı. Bu nedenle bu çalışmanın bulguları hemşirelik bölümü öğrencileri ile yürütülen veya KCKÖ'nin kullanıldığı araştırma sonuçları ile tartışıldı. Alcan ve Canpolat'ın (2021) KCKÖ'ni kullandıkları çalışmalarında, ortalama düzeye yakın bir ölçek puanı bulunmuştur. Benzer şekilde, Kılavuz vd.'nin (2023) çalışmalarında, bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Baksi ve Tuncer (2021) ile İşeri ve Atasayar (2022) hemşirelik bölümü öğrencilerinin ölçek puan ortalamalarını ortalama düzeye yakın belirlemişlerdir. Akpan

ve Dikmen (2022), Önalın vd. (2021) ve Tura vd. (2022) hemşirelik bölümü öğrencilerinin estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeylerinin orta düzeyde olduğunu ve buna göre öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik orta düzeyde tutuma sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu ve diğer araştırmaların sonuçları benzerdir ve buna dayanarak öğretim elemanları ile öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeylerinin ve estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünen öğretim elemanlarının kabul düzeyleri, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünmeyenlere göre yüksek olarak bulundu. Alcan ve Canpolat'ın çalışmalarında (2021) da estetik/kozmetik cerrahi işlem geçirmek isteyen bireylerin kabul düzeyleri istemeyenlere göre daha yüksek belirlenmiştir. Seo ve Kim'in çalışmalarında (2022) estetik/kozmetik cerrahiye kabul etmede en güçlü

yordayıcı faktör estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme olarak belirlenmiştir. Bu ve diğer araştırmaların sonuçlarına göre, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünmenin, bireylerin estetik/kozmetik cerrahiye karşı tutumlarını olumlu etkilediği söylenebilir.

Daha önce estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş olma, sosyal çevrede estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme, estetik/kozmetik cerrahinin sağlık açısından zararsız olduğunu düşünme ve dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahiye engel olmayacağını düşünmenin, öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul düzeyleri için önemli yordayıcı değişkenler olduğu belirlendi. Baksi ve Tuncer'in araştırmalarında (2021), daha önce estetik/kozmetik operasyon geçirmiş bir arkadaş/aile üyesine sahip olan, estetik/kozmetik cerrahi işlemlerini cerrahi girişimlere göre daha riskli görmeyen ve estetik/kozmetik cerrahi ile ilgili eğitim almak isteyen öğrenci hemşirelerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul etme düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Akpan ve Dikmen (2022) estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir yakını olan öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul etme düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Walker, Krumhuber, Dayan ve Furnham (2021) sosyal medya platformlarında estetik/kozmetik cerrahi girişimlerle değişimi içeren görüntüleri izlemenin, genç kadınların estetik/kozmetik cerrahi düşünme isteklerini etkilediğini belirlemişlerdir. Janatolmakan, Soroush, Andayeshgar, Vahdat ve Khatony (2020), aile ve arkadaş gibi sosyal faktörlerin hemşirelerin estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirme isteğinin güçlü bir yordayıcısı olduğunu bildirmişlerdir. İşeri ve Atasayar (2022) estetik/kozmetik cerrahiye dini inançların etkili olacağını

düşünen hemşirelik bölümü öğrencilerinin estetik/kozmetik cerrahi kabul düzeylerinin daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Bu ve diğer araştırmaların sonuçlarına göre, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme, sosyal çevresinde estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması, estetik/kozmetik cerrahiye riskli/zararlı olarak görmeme ve dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahide etkili olmayacağını düşünme, öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye kabul etme düzeylerini ve buna göre estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını yordayan faktörlerdir.

Sağlık eğitimi dinamiktir ve eğitim programları toplumun gereksinimlerine, sağlık hizmetlerindeki yeniliklere göre değişmektedir (Cooper, 2007). Özellikle tıp fakültesi, hemşirelik bölümü öğrencileri gibi genç nüfusta estetik/kozmetik cerrahi girişimleri kabul etme düzeyleri artmaktadır fakat estetik/kozmetik cerrahiye yönelik riskler, komplikasyonlar ve hasta bakımına yönelik bilgi ve anlayış eksikliği olabilir (Akpan ve Dikmen, 2022; Ng, Yeak, Phoon ve Lo, 2014). Plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi hemşireler, sağlık profesyonelleri ve öğrenciler tarafından yeterince anlaşılmamaktadır (Lupon vd., 2021). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar öğrencilerin mesleklerine ve değişen rollerine hazırlanmaları açısından hem öğrenciler hem de onlara eğitim veren öğretim elemanları için faydalı olabilir.

Kısıtlılıklar/Sınırlılıklar

Araştırmanın tek bir merkezde yürütülmüş olması araştırma bulgularının diğer üniversitelerin sağlık bölümlerinde çalışan öğretim elemanları ile öğrenim gören öğrencilerine genellenmesini sınırlamaktadır.

SONUÇLARIN UYGULAMADA KULLANIMI

Bu araştırmada sonuç olarak, öğretim

elemanlarının ve öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünen öğretim elemanlarının tutum düzeylerinin diğerlerine göre yüksek olduğu, daha önce estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş olma, sosyal çevrede estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmiş bir birey olması, estetik/kozmetik cerrahi girişim geçirmeyi düşünme, estetik/kozmetik cerrahinin sağlık açısından zararsız olduğunu düşünme ve dini görüşlerin estetik/kozmetik cerrahiye engel olmayacağını düşünmenin öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarını yordayan değişkenler olduğu belirlendi.

Toplumda estetik/kozmetik cerrahiye yönelik talebin arttığı göz önünde bulundurularak, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının ve bunu etkileyen faktörlerin bilinmesi, topluma sağlık bakım hizmeti sunulması ve değişen sağlık ihtiyaçlarının karşılanması amacı taşıyan hemşirelik ve diğer sağlık bölümleri eğitim programlarının geliştirilmesinde katkı sağlayacaktır. Bu ve benzer araştırmalardan elde edilen sonuçlar, eğitim programlarının toplum gereksinimlerine göre güncellenmesi, geliştirilmesi ve öğrencilerin mesleki rollerine hazırlanmasında faydalı olabilir. Sağlık eğitim programlarının güncellenmesi/geliştirilmesi ile estetik cerrahi girişim sürecinde bireylere destekleyici, yargılayıcı olmayan bir tutum sergilenmesi ve bireylerin biyopsikososyal gereksinimlerinin karşılanması için gerekli bilgi, beceri ve tutuma sahip sağlık profesyonelleri yetiştirilebilir. Bu doğrultuda, konuya ilişkin daha çok bilginin elde edilebilmesi için, farklı alanlarda eğitim gören/çalışan sağlık profesyonelleri ile estetik/kozmetik cerrahiye ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerin incelendiği, çok merkezli araştırmaların yürütülmesi önerilebilir. Ek olarak

öğretim elemanları ile öğrencilerin estetik/kozmetik cerrahiye yönelik tutumlarının olumlu değişimi için, öğrencilerin eğitim programlarında estetik/kozmetik cerrahinin farklı bakış açılarıyla ele alınması gibi girişimlerde bulunulmasını önermekteyiz.

Bilgilendirme

Yazarlar tarafından herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir. Yazarlar bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır. Araştırmanın giderleri araştırmacılar tarafından karşılanmıştır. Yazarların çalışmaya katkıları; Fikir: SK, ZT, ED, DS, Tasarım: SK, ZT, ED, DS, Gözetim: ÜYF, Veri toplama ve işleme: SK, ZT, ED, Analiz ve yorumlama: SK, ED, DS, Literatür tarama: SK, ZT, ED, DS, ÜYF, Yazma: SK, ZT, ED, DS, ÜYF, Eleştirel inceleme: SK, ZT, ED, DS, ÜYF. Araştırmanın yürütülebilmesi için kurumdan yazılı izin ve bir üniversitenin girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulundan 2020/46 (03/08) numaralı karar ile onay alınmıştır. Yazarlar, bu çalışmaya katılan gönüllülere teşekkür eder.

KAYNAKLAR

- Akpan, F. I. ve Dikmen, B. T. (2022). Cosmetic surgery in the perception and acceptance of nursing students, *Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne*, 16 (4), 136–142.
- Alcan, A. O. ve Canpolat, N. (2021). Türk erkekleri kozmetik cerrahi konusunda ne düşünüyor? *Osmangazi Tıp Dergisi*, 43 (6), 654-661. <https://doi.org/10.20515/otd.928280>
- Baksi, A., ve Tuncer, N. (2021). Examination of nursing students' acceptance levels for aesthetic surgery and affecting factors. *International Journal of Health Services Research and Policy*, 6 (1), 60-72. <https://doi.org/10.33457/ijhsrp.862899>
- Cooper, L. B. (2007). Nursing students' perceptions

of clients undergoing elective cosmetic surgery. *Plastic Surgical Nursing*, 27 (3), 158-162. <https://doi.org/10.1097/01.psn.0000290286.34735.db>

Çakır, S. K. (2023). Rekonstruktif cerrahi geçiren hastalarda bakım. M Yavuz van Giersbergen (Ed.), *Cerrahi hemşireliği içinde* (ss. 660-673). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

Çam, R. ve Şahin, B. Estetik cerrahi geçiren hastalarda bakım. M Yavuz van Giersbergen (Ed.), *Cerrahi hemşireliği içinde* (ss. 688-697). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

Gören, Ş. Y. (2016). Plastik ve rekonstruktif cerrahi hastalarında ameliyat öncesi ve sonrası dönemde beden imajı ve benlik saygısının değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 61-73.

Henderson-King, D., ve Henderson-King, E. (2005). Acceptances of cosmetic surgery: Scale development and validation. *Body Image*, 2, 137-149. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2005.03.003>

ISAPS: International Society of Aesthetic Plastic Surgery, ISAPS international survey on aesthetic/cosmetic procedures performed in 2021. 2022. 14 Mayıs 2023 tarihinde https://www.isaps.org/media/vdpdanke/isaps-global-survey_2021.pdf adresinden erişildi.

İşeri, Ö., ve Atasayar, B. Ş. (2022). Evaluation of the relationship between nursing students' dysfunctional attitudes and their acceptance of aesthetic surgery. *International Journal of Health Services Research and Policy*, 7 (1), 56-64. <https://doi.org/10.33457/ijhsrp.1030987>

Janatolmakan M., Soroush A, Andayeshgar B, Vahdat, A., ve Khatony, A. (2020). Factors affecting the desire to undergo cosmetic procedures among the nurses of Kermanshah, Iran: a cross-sectional study. *Plastic Surgical Nursing*, 40 (4), 205-210. <https://doi.org/10.1097/PSN.0000000000000324>

Kapucu, R. (2007). Plastik cerrahi ve çalışma alanları. *Bilim ve Teknik Dergisi, Ek Sayı*, 1-15.

Karaca, S., Karakoç., A, Onan., N. ve Kadioğlu, H. (2017). Kozmetik Cerrahiye Kabul Ölçeğinin (KCKÖ) Türkçe çeviriminin geçerlik ve güvenirliği. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8 (1), 17-22. <https://doi.org/10.14744/phd.2017.72692>

Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nicel-nitel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Sivas: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

Kılavuz, M., Koyucu, R. G., Ertekin, S., Oral, Ş., Saka, G., Pektaş, M. ve Günay, D. (2023). Kadınların estetik-kozmetik jinekoloji hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 39 (2), 185-191.

Küçükkaya P. G. (2011). Estetik cerrahinin psikososyal etkileri ve hemşirelik girişimi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 13 (3), 71-77.

Lupon, E., Girard, P., Lupon, A., Jacques, L., Jung, L., Ng, Z. Y., ... Lellouch, A. G. (2021). The perception of plastic surgery by community-based, private practice nurses: a French national descriptive study. *Plastic Surgical Nursing*, 41 (1), 18-25. <https://doi.org/10.1097/PSN.0000000000000336>

Muslu, Ü., ve Demir, E. (2020). The effect of religious beliefs on the attitude of aesthetic surgery operation in Islam. *Journal of Religion and Health*, 59 (2), 804-815. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00767-0>

Ng, J. H, Yeak, S., Phoon, N., ve Lo, S. (2014). Cosmetic procedures among youths: a survey of junior college and medical students in Singapore. *Singapore Medical Journal*, 55 (8), 422-426. <https://doi.org/10.11622/smedj.2014100>

Önalan, E., Sahin, S. Y., ve İyigün, E. (2021). Investigation of the relationship between university students social appearance anxiety and their attitudes towards aesthetic surgery. *Turkish Journal of Plastic Surgery*, 29 (2), 116-120.

Pengpid, S., Peltzer, K., ve Turnbull, N. (2017). Cosmetic surgery consideration among male and

- female university students in five ASEAN countries. *Gender and Behaviour*, 15 (1), 8068-8085.
- Seo, Y. A., ve Kim, Y. A. (2022). Predictors of Acceptance of Cosmetic Surgery in South Korean Women. *Aesthetic Plastic Surgery*, 2022, 46, 2031-2039. <https://doi.org/10.1007/s00266-022-02795-w>
- Şen, Z., Ersoy, A., Serel, S., Emiroğlu, M., Gültaş, S. ve Soykan, A. (2003). Plastik ve rekonstrüktif cerrahi girişimlerin psikiyatrik yönleri. *Türk Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi*, 11 (2), 117-122.
- Tura, İ., Erden, S., Türkmen, A., ve Arslan, U. E. (2022). Evaluation of nursing students' perspective on aesthetic surgery. *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing*, 9 (3), 299-306.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük'te ara. 2022. 14 Mayıs 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Walker, C. E., Krumhuber, E. G., Dayan, S., ve Furnham, A. (2021). Effects of social media use on desire for cosmetic surgery among young women. *Current Psychology*, 40 (7), 3355-3364. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00282-1>